

Projekteringsanvisningar

03B Arkitekt ROT (Renovering, om- och tillbyggnad)

Version: 2.0

Datum: 2023-09-04

Rev. Datum: 2024-04-29

Dokumentägare: Enhetschef projektutveckling ROT, Kåre Fredriksson

ROT

Innehållsförteckning

1.	INLEDNING.....	3
2.	SYFTE	3
3.	OMFATTNING.....	3
4.	AVVIKELSEHANTERING.....	4
5.	ANSVAR	4
6.	BETECKNINGAR OCH FÖRKORTNINGAR	4
7.	RELATERADE DOKUMENT.....	4
7.1.	BILAGOR.....	4
7.2.	ANDRA REKOMMENDERADE DOKUMENT	5
8.	LAGAR, FÖRORDNINGAR, FÖRESKRIFTER & HANDBÖCKER	8
9.	PROJEKTERINGSANVISNING.....	9
9.1.	GESTALTNING.....	9
9.2.	GENERELLA FÖRESKRIFTER.....	12
9.3.	OMBYGGNAD.....	16
0	SAMMANSATTA BYGGDELAR OCH INSTALLATIONSSYSTEM	16
15	GRUNDKONSTRUKTIONER	18
2	BÄRVERK.....	18
4	RUMSBILDANDE BYGGDELAR, HUSKOMPLETTERINGAR, YTSKIKT OCH RUMSKOMPLETTERINGAR	19
10.	MÄRKNING (BYGG).....	42
11.	RITNINGSSTÄMPEL.....	43

1. INLEDNING

Anvisningar Arkitekt för Rikshems fastigheter bygger på vedertagna rutiner inom byggbranschen. Där annat inte anges gäller Svensk Standard med tillämpning enligt detta dokument. Det åligger projektörer att ha kännedom om de senaste uppdateringarna i SIS.

Anvisningar för renovering, ombyggnad eller tillbyggnad av Rikshems fastigheter är styrande dokument för att kartlägga de tekniska krav och den kvalitetsnivå som ställs på arbeten i Rikshems fastigheter utöver myndighetskrav och branschregler i PBL, BBR, SIS och AMA med RA. Anvisningarna bygger på svenska lagar, föreskrifter och standarder och gäller därför som krav endast i Sverige. Omfattning av tillämpning bestäms i varje projekt av Rikshem. I anvisningarna beskrivs krav med "ska" och rekommendationer med "bör". Projektören har fullt ansvar för tillämpningen av anvisningarna och för innehållet i sina handlingar.

Anvisningarna gäller även i tillämpliga delar vid drift, underhåll och ändringar. I de fall dessa projekteringsanvisningar skärper bestämmelserna i BBR ska projekteringsanvisningarna gälla före vad som sägs i BBR.

Även BBR-råd i för projektet gällande BBR ska tillämpas. Råd i för projektet gällande EKS (Boverkets föreskrifter om tillämpning av europeiska konstruktionsstandarder, Eurokoder) ska tillämpas. Allmänna råd om tillämpningen av föreskrifterna i Arbetsmiljöverkets författningssamling (AFS) ska följas. Vid projektering ska alltid den projektspecifika utgåvan (senaste utgåvan) av projekteringsanvisningarna användas. Utföranden i de olika konstruktionerna ska beskrivas och utföras enligt den senaste utgåvan av AMA samt den senaste utgåvan av AMA-Nytt. Råd och anvisningar i RA och rådstext i AMA-Nytt ska beaktas.

Miljökontroll och dokumentation av produkter i projekterings- och utförandefas, hanteras med hjälp av Byggvarubedömningen (BVB).

2. SYFTE

Anvisningen ska kunna nyttjas vid renovering, ombyggnad eller tillbyggnad av Rikshems fastigheter.

Rikshems projekteringsanvisning är ett komplement till myndighetskrav och branschregler vid renovering, ombyggnad eller tillbyggnad.

3. OMFATTNING

Detta dokument riktar sig till projektörer och projektledare.

Gällande lagstiftning och myndighetskrav ska alltid följas. Vilka berörda delar av anvisningarna som ska ingå Detta klargörs i tillämpliga delar i varje projekt av den på Rikshem som har projektansvar. Den som har ansvar för projektet är också ansvarig för att projekteringsanvisningarna följs.

4. AVVIKELSEHANTERING

För att tillsammans kunna förbättra och utveckla anvisningarna ska projekten leverera avsteg och konstruktiva synpunkter. Alla avsteg från anvisningarna ska beslutas av Rikshems projektansvarig i samråd med Rikshems ansvarige för respektive anvisning och redovisas i en avvikelse rapport.

5. ANSVAR

Detta dokument är styrande och därför bindande under hela projektets gång och får inte förändras på något sätt utan dokumentägarens medverkan och godkännande.

Samtliga projektörer ska sätta sig in i de krav och rekommendationer som redovisas i detta dokument

6. BETECKNINGAR OCH FÖRKORTNINGAR

För information om Beteckningar och Förkortningar se [dokumentet SS 32202:2011](#)

7. RELATERADE DOKUMENT

7.1. BILAGOR

I denna tabell så refereras till en del av de styrande dokument inom Rikshem, lagar, regler och standards samt projekteringsanvisningar för respektive disciplin som har direkt påverkan på innehållet i detta dokument. Litterat (Nr) ska tydliggöra vilken referens som avses i dokumentet.

Nr **Dokumenttitel**

Projekteringsanvisningar

04 Brand

05 VVS-system

06 EL- och telesystem

07 Energi

08 Rikshem Styr- och övervakningssystem v.2.0

09 Hållbarhet

10 Tillgänglighet

11 BIM/CAD-manual

Bilagor

03A.B.1 Lägenhetsmodell

03A.B.1 Lägenhetsmodell

06.1 Teknisk beskrivning IMD

06.2 Teknisk beskrivning Solceller

06.3 Teknisk beskrivning Laddinfra

06.4 Teknisk beskrivning Belysning

06.5 Riktlinjer för Passagesystem på Rikshem. *Se även: Instruktion 06.5.1*

06.6 Teknisk beskrivning Fastighetsnät Data. *Se även: Instruktion 06.6.1*

08.1 Rikshems Mätplan

08.2 Mallar Driftkort

09.1 Miljöbyggnad

09.2 Utemiljöhandboken

09.3 Rutin Byggvarubedömningen - produktval

Drift- och Underhåll instruktion

Krav Webport

Rikshems skyltprogram

Länk: <https://workpile.se/login>

Tittarbehörighet (Användarnamn: *kommunikation@rikshem.se* och lösenord: *Rikshemskyltar2023*)

Instruktion och mallar

06.2.1 *Objektsanpassad beskrivning för solcellssystem*

06.5.1 *Instruktion Installation och programmering av passagesystem*

06.6.1 *Instruktion Anslut enhet till Fastighetsnät*

7.2. ANDRA REKOMMENDERADE DOKUMENT

Nedan redovisas rekommenderade ingående handlingar som bör/kan ingå i leverans för Teknikområdet Arkitekt (A) i olika skeden i ett projekt. Handlingar ska baseras på SIS Bygghandlingar. Handlingar bör anpassas efter ett projekts specifika förutsättningar och omfattning. Beslut om omfattning av handlingar tas av Rikshems projektansvarig.

Systemhandling

Ritningar:

- Situationsplan 1:400
- Planritningar 1:100
- Takplan
- Sektioner, 2 st. 1:100
- Fasader 1:100
- Detaljer
- Brandcellsgränser (efter info från brandkonsult)

Dokument/beskrivningar:

- Förenklad rumsbeskrivning inkl. färgsättning
- Förfrågningsunderlag
- Ritningar:
- Situationsplan 1:400
- Måttsetta och littererade planritningar 1:50
- Takplan inkl. taksäkerhet, gröna tak, solceller 1:100
- Sektioner 1:50
- Undertaksritningar 1:50
- Fasader 1:100
- Detaljsnitt exteriört samt interiört, skärmtak, integrerad solavskärmning
- Planer med brandcellsgränser och utrymningsvägar
- Dörruppställning trä
- Dörruppställning stål
- Fönsteruppställning
- In och utvändiga partier, uppställning
- Trappritningar samt ramper
- Väggtypritning
- Elevationer och uppställningar inre rumsbildningar
- Uppställningar våtrum
- Uppställningar pentry och kök
- Uppställningar wc, bad
- Uppställningar räcken
- Uppställning tvättstugor

Dokument/beskrivningar:

- Rumsbeskrivning
- Byggbeskrivning
- In- och utvändig kulörbeskrivning

Bygglovhandlingar

Ritningar:

- Nybyggnadskarta 1:400

- Situationsplan 1:400
- Planritningar 1:100 alternativt 1:50 (måttatta)
- Sektioner 1:50
- Fasader 1:50

Bygghandling

Ritningar:

- Situationsplan 1:400
- Måttatta och littererade planritningar 1:50
- Takplan inkl. taksäkerhet, gröna tak, solceller 1:100
- Sektioner 1:50
- Undertaksritningar 1:50
- Fasader 1:100
- Detaljsnitt exteriört samt interiört, skärmtak, integrerad solavskärmning
- Planer med brandcellsgränser och utrymningsvägar
- Dörruppställning trä
- Dörruppställning stål
- Fönsteruppställning
- In och utvändiga partier, uppställning
- Trappritningar samt ramper
- Väggypritning
- Elevationer och uppställningar inre rumsbildningar
- Uppställningar våtrum
- Uppställningar pentry och kök
- Uppställningar räcken
- Uppställning tvättstugor

Dokument/beskrivningar:

- Rumsbeskrivning
- Rumsfunktionsprogram
- Byggbeskrivning (K+A)
- In- och utvändig kulörbeskrivning
- Bofaktablad 1:100 (A4 format, planlösning med fast inredning, rumsareor, möbleringsförslag, orienteringsfigur)
- Areasammanställning (översiktsritning) med 1 decimal. (1 våningsplan per ritning, underlag inför uthyrningen, Areasammanställningen kompletteras med kvm å balkong och uteplatser till varje lägenhet). Areor som BRA, BTA, LOA etc. men även BOA kopplade till lägenhetsnummer som är angivna utifrån lantmäteriets sätt att numrera lägenheter.

Relationshandlingar

Relationshandlingar ska levereras som PDF (print) och i originalformat (redigerbart skick) inklusive eventuella databaser. Se [projekteringsanvisning BIM/CAD-manual](#) för

kompletterande information. Omfattning av relationshandlingar beslutas för specifikt projekt.

8. LAGAR, FÖRORDNINGAR, FÖRESKRIFTER & HANDBÖCKER

Nedan redovisas en generisk sammanställning av de lagar, föreskrifter etc. som är viktiga att beakta i ett projekt. Notera dock att senaste utgåva ska gälla, samt att andra relevanta förekommande lagar, branschregler etc. än nedan listade, ska följas.

Bygglagstiftningen

- Plan- och bygglagen (PBL)
- Plan- och byggförordningen (PBF) Föreskrifter Boverket
- Boverkets byggregler (BBR)
- Tillgänglighet på allmänna platser och områden för andra anläggningar än byggnader, BFS 2011:5 (ALM2) och
- Avhjälpande av enkelt avhjälptra hinder, BFS 2013:9 (HIN3)

Övriga föreskrifter och ramverk

- Arbetsmiljölager, föreskrifter och allmänna råd
- Förordning (2001:526) om de statliga myndigheternas ansvar för genomförande av funktionshinderspolitiken
- Kulturminneslag
- Diskrimineringslag
- Lag om förbud mot diskriminering i arbetslivet på grund av funktionshinder
- Miljöbalken
- AMA HUS
- AMA RA
- MER Hus
- SSF 200 Inbrottsskydd – byggnader- och lokaler, stöldskyddsföreningens norm

Föreskrifter Arbetsmiljöverket

- Arbetsplatsens utformning (AFS 2020:1)

Handböcker

- Enkelt avhjälptra hinder
- Riv hindren med tillhörande fördjupningsblad
anm.: Riv hindren kommer att ersättas med en annan vägledning

Branschregler

- GVK, säkra våtrum
- Säker vatten

9. PROJEKTERINGSANVISNING

9.1. GESTALTNING

Att tänka på i ett tidigt skede

Ett projekts förutsättningar bestäms redan i ett tidigt skede, därför är det viktigt att klargöra de viktigaste övergripande frågorna redan i projektets inledning. Det är av vikt och relevans att tidigt analysera och klargöra en vägledande gestaltningsidé som berörda konsulter och projektörer bör förhålla sig till och relatera till från projektets start till färdigställande. I Gestaltningsidén ska även ingå en basal och viktig medvetenhet och förståelse av värdet att välja hållbara gestaltningslösningar.

Gestaltningsidén bör stämmas av och vidareutvecklas i respektive skede. Både små och stora projekt bör ha en gestaltningsidé genom projektet från start till slut.

Hela projektgruppen ska förhålla sig till gestaltningsidén genom hela projekteringen och produktion. Arkitekt och landskapsarkitekt ansvarar för att ta fram varsin gestaltningsidé. Omfattningen avgörs från projekt till projekt då många faktorer spelar in.

Gestaltningskoncept

I ett grundläggande gestaltningskoncept är det relevant att ett exteriört och ett interiört perspektiv beaktas när en fastighet gestaltas och projekteras.

Nedanstående redovisade faktorer som påverkar gestaltningen bör beaktas och tas hänsyn till i ett projekt. Värt att påpeka är att ett enskilt projekt är unikt och ska bedömas och hanteras utifrån sina specifika förutsättningar.

Grundförutsättningar att utgå ifrån

Grundläggande frågor att ställa vid projektstart bör vara:

Finns relevanta funktioner, rumskrav, rumssamband eller tekniska krav som ger förutsättningar för projektet. Finns det mer övergripande krav från exempelvis byggnadsnämnden eller specifika krav ställda i detaljplanen som ska tas hänsyn till. Har platsen specifika förutsättningar som man måste ta hänsyn till i projektet exempelvis landskapet, läget och tomten.

Detaljplanens förutsättningar

Varje detaljplan är unik och har platsspecifika förutsättningar. Punkter värt att beakta i detaljplan bör exempelvis vara enligt följande: ändamål, område för bebyggelse, begränsningar för byggnadens form och utbredning- tillåten byggnadshöjd, prickmark, u-område, kulturmärkning, omgivande gator och vägar etc.

Platsens och miljöns förutsättningar

Topografi, är platsen kuperad eller platt, lätt tillgänglig och anpassningsbar eller mer komplex att bearbeta. Platsens storlek, hur kan byggnaden breda ut sig. Sol, vind, klimat,

förorenad mark, logistik, entréförhållanden, teknisk infrastruktur, buller, luftföroreningar och så vidare behöver också studeras.

Vilka befintliga träd kan bevaras och hur kan de skyddas under byggtiden. Det tar 30 år innan ett nyplanterat träd bidrar till kolsänkor, biologisk mångfald, skuggning och dagvattenhantering vid skyfall. Därför behöver äldre träd bevaras i så stor utsträckning som möjligt.

Bebyggelseinventering i omgivningen

Typ av byggnader och funktioner, byggnadsskalor, gestaltning, tidsepok, specifika tidstypiska arkitektoniska uttryck, stadsbild och stadssiluett. Kulturminnesvärda objekt. Tillkommande bebyggelse bör förhålla sig till, vända sig till och lyfta befintlig bebyggelse. Inte vända baksidor mot befintlig bebyggelse eller skapa otrygga ytor i utemiljön.

Platsens relation till omgivningen

Närhet till kvalitativa miljöer som gröna stråk, grönområden, park, torg, platser för sociala aktiviteter och tillgänglig service exempelvis handel, vård. Närhet till kommunikationer som buss, tåg, bil. Finns unika förutsättningar att ta vara på.

Placering av byggnad och logistik

Funktioner som angöring, parkering för funktionshindrad, omgivande trafik och gator och tomtstorlek, relationen till placering av huvudentré, övriga entréer, cykelparkering, väg, gångstråk, exteriöra trappor/ramper, avstånd interiört i byggnaden. Punkter och funktioner som bör beaktas och tas hänsyn till för en fullgod helhet och välfungerande logistik.

Tomtens och gårdens utformning

Om krav på gård föreligger bör den utformas med fokus på följande faktorer:

Överblick, material, ytskikt, grönytefaktor, dagvatten, sol respektive skugga, samlingsplats, reträttplats, yta för cykelparkering, växtlighet, allergener/växtval, aktiviteter, tillgänglighet, belysning, trygghet, underhåll, plank och övriga inhägnader, snöröjning, markplacerade don in/uteluft.

- Se Bilaga [Utemiljöhandboken](#).
- Se Bilaga [Teknisk beskrivning Belysning](#).
- Se Bilaga [Rikshem Skyltprogram](#)

Planlösning

Planlösningar bör utformas för en god inomhusmiljö, ljusinsläpp, rumsindelning, möblerbarhet etc. Hänvisning se Bilaga [03A.B.1 Lägenhetsmodell](#).

Byggnadsutformning

En enkel och genomarbetad form på byggnaden bör eftersträvas. Vinklar och vrår bör i möjligaste mån undvikas. En god sammanhållen byggnadsform minskar byggnadens omslutningsarea och gynnar en god energihushållning och ökar möjligheterna att åstadkomma en lufttät byggnad. Värt att beakta vid gestaltning är hur byggnaden bör upplevas på nära håll, och upplevas på avstånd. Likaså hur byggnaden upplevs ovanifrån,

hur taklandskapet utformas med exempelvis huvar, solceller mm. Byggnadens antal våningar, komplementbyggnader, anpassning till omgivande bebyggelse. Gestaltning av ytor i markplan ska genomföras utifrån ett trygghets- och attraktivitetstänk där marklägenheterna inte blir oattraktiva utan ges mervärden i form av tillgång till uteplats, insynsskydd, rumslighet och gröna värden. Lägenheter i direkt anslutning till entréer bör särskilt ser över för att säkerställa trygghet och insynsskydd. Tillträdeskontroll och känsla av privat sfär ska särskilt beaktas.

Teknikutrymmen

Se *Projekteringsanvisning VVS-system*.

Teknikutrymmen ska utformas enligt Projekteringsanvisning *EL- och telesystem*.

Det ska även finnas plats för Styr, Fastighets IT

Tillgänglighet/frångänglighet

Se Projekteringsanvisning *Tillgänglighet* samt *Brand*.

Akustik

Byggnadens utformning och placering av rum, materialval och detaljer, ljud från verksamhet, ljud från installationer, markbuller, luftbuller, ljud från trafik/inlastning i relation till rum har stor betydelse för akustiken. Det är därför viktigt att se över akustikfrågan redan i ett tidigt skede med hjälp av en akustiker. En förståelse både för detaljen och helheten är viktigt.

Brandskydd

Brandkonsulten bör komma in i ett relativt tidigt skede för att stämma av huvuddragen för en brandtekniskt funktionsduglig byggnad. Frågor att beakta är bland annat dimensionering av stomme, materialanalyser, verksamhetskrav med specifika brandkrav, brandcellsgränser, placering av säkra utrymningsplats och frångänglighetsfrågor.

Se även *Projekteringsanvisning Brand*.

Transportsystem

I en byggnad med flera plan är det värt att notera att en hiss och val av tekniskt utförande kan påverka hisstoppens utformning som potentiellt kan bryta genom yttertaket och påverka taklandskapet och följaktligen vara bygglovspliktigt.

Byggnadens intryck och upplevelse för en betraktare

Byggnadens volym, fasadens utformning och placering av byggnaden på tomten i förhållande till hur en besökare närmar sig verksamheten påverkar hur man uppfattar byggnadskroppen både visuellt och följaktligen känslomässigt. Fasadmaterial, tak, entréer och detaljer stärker eller försvagar ett intryck och ska utformas noggrant med helhet och hållbarhet i åtanke hos samtliga berörda discipliner. Den mänskliga skalan ska beaktas. Platsen och byggnaden ska vara trevlig i ögonhöjd på nära avstånd. Levande markplan med social kontroll eftersträvas.

Belysning, tekniska lösningar, materialval samt arkitektonisk utformning bör hjälpa till att minska skadegörelser och bidra till en trevligare miljö och omgivning för en besökare.

Byggnadsutformning och eventuell gård ska också bidra till en trygg stadsmiljö.

Interiört ska färgsättning väljas från Bilaga [03A.B.1 Lägenhetsmodell](#). Om specifikt tema gäller för visst rum/lokal framgår detta av rumsfunktionsprogram. I rum där akustiska krav kan akustikpaneler märkbart bidra till en behagligare och lugnare miljö, och följaktligen en bättre arbetsmiljö.

Belysning

Armatyr och punktbelysning skapar karaktär och kompletterar den allmänna belysningen. Kulör- och materialval påverkar behovet av ljus, både dagsljus och artificiellt. Samspelet mellan material och kulörval samt belysning och armaturval ska beaktas.

Se även [Projekteringsanvisning EL-och telesystem](#) samt [Bilaga Teknisk beskrivning belysning](#).

Varsamhet

Närliggande känsliga miljöer och kulturmärkta byggnader med kulturklassning ska tas hänsyn till i sitt sammanhang. Tidstypiska byggnadsdelar och detaljer som är i gott skick bör hellre renoveras än bytas ut. Hur detta specifikt utformas är projektrelaterat.

Återbruk

Med hänsyn till miljö och resursutnyttjande bör även återbruk vägas in i planeringen. Finns det möjlighet att ta tillvara på byggmaterial, utrustning etc. vid en om eller tillbyggnad. Förnyelsebara material bör väljas i möjligaste mån för framtida återvinning och möjligt återbruk. Se även [Projekteringsanvisning Hållbarhet](#).

Rikshem rekommenderar alltid att prioritera inventering och renovering hellre än byta ut. Detta gäller ex fönster, dörrar, handtag, lister etc. Det finns också ofta tidstypiska arkitektoniska värden i dessa byggnadsdetaljer att bevara.

Förvaltning

Det är av vikt att beakta förvaltningsskedet. Rikshem är långsiktiga fastighetsägare och det är av största vikt att utformningen av det specifika projektet sker utifrån att det ska vara lätt att förvalta i ett framtida skede. Ex gällande underhåll, drift och skötsel.

9.2. GENERELLA FÖRESKRIFTER

Projektering

Se även [Projekteringsanvisning 11 CAD/BIM manual](#).

Tekniska beskrivningar ska uppföras med anslutning till AMA-systemet. Vid mindre projekt kan, efter godkännande från Rikshems projektansvarig, förenklad beskrivning utföras.

Tillgänglighet

Sakkunnig kommer vid behov att utses i projektet. Till hjälp finns *Projekteringsanvisning – 10 Tillgänglighet*. Oavsett om sakkunnig utses eller ej ska *Projekteringsanvisning 10 Tillgänglighet* följas.

Ombyggnad

Sakkunnig kommer inte att utses i mindre ombyggnadsprojekt. Dock gäller att *Projekteringsanvisning 10 Tillgänglighet* ska följas oavsett.

Sidoentreprenader

Det kan förekomma sidoentreprenader, t.ex. hiss, styr- och övervakning samt del av låssystem. Vid projektering ska hänsyn tas till eventuella sidoentreprenader. Förekomst av, samt information rörande, sidoentreprenad ska framgå av respektive projekts *AF-del*.

Styr- och övervakning

EL- och VVS-projektörer ska samordna sina handlingar med eventuell sidoentreprenör avseende, avlämningspunkter etc.

Projektering av låssystem, passersystem mm

Arkitekt och EL-projektör ska färdigprojektera låssystem, inklusive låscylindrar och passersystem. Delar som eventuellt levereras och/eller monteras av sidoentreprenör ska tydligt framgå i handlingarna.

Gränsdragning mot sidoentreprenad för Lås och beslagning samt passersystem och bokningssystem, Bilaga *06.5 Riktlinjer för Passagesystem på Rikshem*.

Energi

Solceller på yttertak. För utförande, se Bilaga *06.2 Teknisk Beskrivning Solceller*.

Se även *Projekteringsanvisning 07 Energi*.

Miljö & klimat

Se *Projekteringsanvisning 09 Hållbarhet*.

Miljöinventering

Se *Projekteringsanvisning 09 Hållbarhet*.

Rutin för miljöbedömning av produkter och varor

Se Bilaga *09.3 Rutin Byggvarubedömningen - produktval*.

Se *Projekteringsanvisning 09 Hållbarhet*.

Tekniska system

Tekniska system ska utformas utefter följande allmänna krav:

- Enkla system (beprövade systemlösningar)
- Låga livscykelkostnader
- God servicetillgänglighet

Nätverk

Se Projekteringsanvisning Rikshem Styr- och övervakningssystem. Se Bilaga *06.5 Riktlinjer för Passagesystem på Rikshem*

Standardnivåer

Standardnivå fastställs i förstudieskede.

Se även Bilaga *03A.B.1 Lägenhetsmodell*.

Tillval

Tillval hanteras i respektive standardnivå enligt Bilaga *03A.B.1 Lägenhetsmodell*.

Avfallshantering

Se *Projekteringsanvisning 09 Hållbarhet*.

Skyltning

Respektive fackområde (VS, el, mark mm) ansvarar för skyltning av egna ledningar i mark. Skylt monteras i första hand på fastighetens hussockel, om detta inte är genomförbart monteras skylt i samråd med Rikshems projektansvarig. Montage av skyltar anpassas efter förutsättningar, t.ex. kan skyltar limmas och popnitas på plåt alternativt limmas och skruvas på trä.

Övrig skyltning

Arkitekt ska ta fram ett objektsspecifikt skyltprogram som följer *Rikshems skyltprogram* (<https://workpile.se/login>, Tittarbehörighet: Användarnamn: kommunikation@rikshem.se och lösenord: Rikshemskyltar2023.).

Områdesnumrering och fastighetsbeteckning

Levereras av Rikshem. Uppgiften inhämtas av Rikshems projektansvarig. Arkitekten fyller i blankett vilken erhålls från Rikshem. Se även *Projekteringsanvisning 11 CAD/BIM manual*.

Numrering av lägenheter

Vid numrering av lägenheter ska ske på 2 sätt.

- Officiellt lägenhetsnummer för folkbokföringen enligt Lantmäteriet.
- Lägenhetsnumren ska anges med fyra siffror, varav de två första anger våningsplan och de två sista lägenhetens läge inom våningsplanet. Numrering av våningsplan börjar med siffran 10 på entréplanet. Våningsplanen ovanför entréplanet numreras med 11, 12 och så vidare, och våningsplanen under entréplanet numreras nedåt med 09, 08 och så vidare. Numreringen inom ett våningsplan börjar, när man kommer till våningsplanet nerifrån, med 01 vid den bostadslägenhet som ligger till vänster om trappan och fortsätter medsols. Nummer ska reserveras för lokaler och andra utrymmen som kan komma att byggas om till bostadslägenheter.

Uppgiften inlämnas och godkänns av kommunal förvaltning som hanterar frågor om boende och byggande.

Se Rikshems interna numrering Bilaga *Rikshem Nya objektsnummer*.

Notera: I projekt där uppförande av tillbyggnader/tillskapande av lägenheter sker på befintliga fastigheter måste särskild hänsyn ske till befintlig nummersättning. Förrädsnumrering ska följa lägenhetsnumrering

Handlingar

Projektörernas uppdrag kommer att klargöras i samband med att uppdragsbekräftelser upprättas.

SIS Bygghandlingar ska följas. Förenklade handlingar kan dock accepteras vid mindre projekt, beslut tas av projektansvarig.

Bygghandlingar vid utförandeentreprenad

Bygghandlingar utförs av projektets projekteringsgrupp i enlighet med respektive konsultuppdrag.

Bygghandlingar vid totalentreprenad

Bygghandlingar utförs av totalentreprenörens projekteringsgrupp och ska i princip följa Lantmäteriets klassning, SIS Bygghandlingar och Svensk Teknik och Designs uppdragsbeskrivningar:

- Arkitektens uppdrag, omfattning och redovisningsnivå
- Byggkonstruktörens uppdrag, omfattning och redovisningsnivå
- Geokonsultens uppdrag, omfattning och redovisningsnivå
- Installationskonsultens uppdrag
- VVS, omfattning och redovisningsnivå
- Installationskonsultens uppdrag
- EL, omfattning och redovisningsnivå

Arkitekt

För Arkitekten gäller även att entreprenören tillhandahåller Rikshems uppdaterad ytsammanställning visandes BOA, LOA, Atemp m.m.

Bygghandlingar för solcellsanläggningar

Se Bilaga *06.2 Teknisk beskrivning Solceller*.

Underlag för relationshandlingar vid utförandeentreprenad

Entreprenören/entreprenörerna tillhandahåller underlag för relationsritningar. Fullständiga och av behörig person hos entreprenören godkända och signerade underlag ska överlämnas till Rikshems projektansvarige. Tidpunkt för överlämning regleras i *AF-del*.

Ändringar utförs med markeringar på en komplett omgång av senaste gällande bygghandlingar/arbetsritningar i PDF.

Projektets projekteringsgrupp utför sedan relationshandlingar.

Relationshandlingar vid totalentreprenad

Utförs av totalentreprenörens projekteringsgrupp

Relationshandlingar ska upprättas fullt färdiga och före slutbesiktning överlämnas till Rikshems projektansvarige. Relationshandlingar ska godkännas av Rikshems projektansvarige innan slutbesiktning utförs. Tidpunkt för överlämning regleras i AF-del.

Drift- och underhållsinstruktioner (DU-pärmar)

Generellt

Se Bilaga *Drift- och Underhåll instruktion*.

Antal DU-instruktioner (pärmar respektive digitalt) framgår av projektets *AF- del*.

Entreprenören överlämnar DU-pärmar till Rikshems projektansvarige. Överlämnande ska ske senast två veckor innan slutbesiktning.

Det åligger projektansvarig att granska och godkänna DU-pärmar.

9.3. OMBYGGNAD

Dessa projekteringsanvisningar anpassas för varje projekt

I det fall ombyggnadsprojektet innehåller tillbyggda delar ska relevanta texter från kapitlet *Hus – nybyggnad* hämtas.

0 SAMMANSATTA BYGGDELAR OCH INSTALLATIONSSYSTEM

01 SAMMANSATTA BYGGDELAR

01.S Sammansatta byggdelar i hus

Kravställande

Övergripande föreskrifter som gäller alla projektörer finns att läsa i *Generella föreskrifter, avsnitt 9.2* i denna anvisning.

Toleranser

Där AMA anger olika toleranser ska klass A gälla för nya byggnadsdelar i detta projekt. Undantag får göras för källare och sekundära utrymmen där det räcker att uppfylla klass B.

För befintliga ytor och byggdelar gäller att de ska uppfylla minst klass B.

Material- och utförandeföreskrifter

Beträffande material och utförandeföreskrifter gäller senaste AMA, dessa projekteringsanvisningar och i förekommande fall leverantörens anvisningar.

Där särskilt fabrikat anges gäller att likvärdigt material kan godtas efter godkännande av Rikshems projektansvarige.

Utformning av bostäder m.m.

Om man i projektet ska tillskapa lägenheter gäller att man ska eftersträva att fri rumshöjd i lägenheter blir minst 2.4 m. Rumshöjd enl. BBR och i förekommande fall AFS ska uppfyllas.

I befintliga lägenheter ska rumshöjd bevaras i möjligaste mån.

Tvättstugors utformning, anpassas efter respektive projekt.

För nya miljöstugor. Se [projekteringsanvisning 09 Hållbarhet](#).

Lokaler

Om man i projektet ska tillskapa lokaler gäller att man ska eftersträva att fri rumshöjd tillgodoser tilltänkt lokals verksamhetskrav. Fri rumshöjd stäms av mot bestämmelser i detaljplan för berört projekt. Rumshöjd enl. BBR och i förekommande fall AFS ska uppfyllas.

Bilplatser

Nya P-platser projekteras med mått enligt SS 50150.

Tillgänglighet

Se kapitel [Generella föreskrifter, avsnitt 9.2](#) i denna anvisning.

Handboken Tillgänglighet i befintligt bostadsbestånd TIBB 2.0 kan användas som stöd vid projekteringen.

Brandskydd

Sakkunnig kommer vid behov att utses i varje projekt.

Se [Projekteringsanvisning 04 Brand](#).

Ljud

Man ska eftersträva att bostadsbyggnadens ljudklass uppfyller minst ljudklass C med avsteget att tyst rum i bostaden ej behöver uppfyllas. Myndighetskrav avseende ljudklasser ska uppfyllas.

Avsteg beroende på befintlig byggnads förutsättning beslutas av Rikshems projektansvarige.

Energi, lufttäthet m m

Se [Projekteringsanvisning 07 Energi](#).

Fuktsäkerhet

Under projektering av systemhandlingar ska fuktsäkerhetsprojektering utföras och dokumenteras i en fuktsäkerhetsbeskrivning. Se även bilaga [09.1 Miljöbyggnad](#), ByggaF och [Projekteringsanvisning 09 Hållbarhet](#)

Vid behov utses sakkunnig i projektet.

Fogar

Alternativa lösningar där fogmassor kan utelämnas ska eftersträvas.

Kontroll

I teknisk beskrivning anges tillämplig kontroll för:

- Lufttäthet
- Vattentäthet
- Relativ fuktighet och fuktkvoter
- Termisk isolering
- Ljudisolering
- Radon
- Brandskyddsmålning
- Övrig projektspecifik kontroll

Som vägledning vid föreskrivande av kontroll används:

Projekteringsanvisning 07 Energi.

Projektets fuktskyddsbeskrivning.

Drift- och underhållsinstruktioner

Se kapitel *Generella föreskrifter 9:2*

15 GRUNDKONSTRUKTIONER

Radon

Om ombyggnad påverkar grundkonstruktion ska radonhalt kontrolleras både före och efter ombyggnad, om bygglov kräver det.

Samtliga genomföringar i bottenplatta samt källarväggar måste utföras gas- och vattentäta.

Fuktskydd av grund och källarväggar

Behovet av dränerande och isolerande skivor på grund och källarväggar i mark ska utredas i projektet.

Garage

Befintliga garagegolv.

Betonggolv och nedre del av väggar och pelare ska vid behov kompletteras med silanimpregnering med crème.

Borttagning av befintliga brunnar eftersträvas.

Vid tillskapande av garagegolv ska hålkäl av elastisk bitumen produkt 50*50 mm genomföras mellan vägg och golv.

2 BÄRVERK

27 BÄRVERK I HUSSTOMME

Befintliga betongkonstruktioner exponerade utomhus

Befintliga betongkonstruktioner exponerade utomhus ska undersökas med avseende på karbonatiseringsdjup och täckskikt armering.

27.E Balkongstommar

Val av renoveringsmetod efter undersökning av karbonatiseringsdjup.

Överyta och undersida ska behandlas.

27.F Stombjälklag

Golvfall i våtrum

Golvfall ska uppfylla krav enl. BBV (Byggkeramikrådets branschregler för våtrum).

Bakfall får ej förekomma.

Golvnivån i badrummet innanför tröskel ska vara lika anslutande golv utanför tröskel.

Kontrollera att golvbjälklag har erforderlig tjocklek för infästning av stålfundament i tvättstugor.

Golvnivå

Golvnivån bör vara i samma nivå på båda sidor trösklar. Tillgänglighet bör också beaktas och får inte försämrats. Vid behov rådgör med utsedd tillgänglighetssakkunnig i specifikt projekt.

27.HF Schaktstommar i husstomme

27.HFB Hisschaktstommar i husstomme

Befintliga hisschakt

Nya hisschakt

Nya hissgropar ska utföras med vattentät betong och målas med oljebeständig färg.

4 RUMSBILDANDE BYGGDELAR, HUSKOMPLETTERINGAR, YTSKIKT OCH RUMSKOMPLETTERINGAR

Tropiska träslag

Tropiska träslag ska undvikas

Ytbehandling med nickel

För varje projekt provas om förnicklade trycken, beslag, VVS-armaturer etc. kan, med hänsyn till nickelallergier, ersättas med annan ytbehandling.

Låsschema

Se bilaga [*06.5 Riktlinjer för Passagesystem på Rikshem.*](#)

41 KLIMATSKILJANDE DELAR OCH KOMPLETTERINGAR I YTTERTAK OCH YTTERBJÄLKLAG

41.A Sammansatta klimatskiljande delar och kompletteringar i yttertak och ytterbjälklag

Låglutande tak med invändig takavvattning ska om möjligt byggas bort där det förekommer.

Takfotens undersida målas med högklassig, väderbeständig färg.

41.C Ytterklimatskärmar i yttertak och ytterbjälklag

Genomföringar i befintliga tätskikt ska fotodokumenteras med redovisad placering och överlämnas med egenkontroller.

Utbyte av takmaterial bestäms projektspecifikt.

Vegetationstak kan förekomma i enskilda projekt.

Tegel/betongpannor kan förekomma i enskilda projekt.

Takplåt ska ha beläggning av High-Build-polyester alternativt beläggning som bygger på biobaserad teknik (BT).

Takplåt får inte utföras av kopparplåt eller obelagd zinkplåt.

Tätskiktsmatta ska vara av SBS-modifierad bitumen.

Tätskiktssystem ska uppfylla kraven enligt Riktlinjer för taktäckningar på yttertak och ytterbjälklag från AB Tätskiktsgarantier i Norden.

Anvisningar för utförande enligt Riktlinjer för taktäckningar på yttertak och ytterbjälklag från AB Tätskiktsgarantier i Norden ska följas.

Underlag ska vara 23 mm underlagsspont med underlagspapp/vattenavledande underlag.

41.D Innerklimatskärmar i yttertak och ytterbjälklag

Tilläggsisolering utreds i varje projekt.

Vindar ska vara inspektionsbara och försedda med brädgångar där så erfordras.

41.E Öppningskompletteringar i yttertak och ytterbjälklag

41.EF Brandgasventilatorer

Där så anges i brandskyddsbeskrivning, utförs nya brandgasventilatorer.

Brandgasventilatorer ska styras manuellt från entréplan.

Infällt skåp med lås som öppnas med brandkårsnyckel.

Brandgasventilatorer från garage ska placeras så att risken för skador/nedsmutsning av fasader och lägenheter undviks.

Brandgasventilatorer se [projekteringsanvisning 08 Rikshem Styr- och övervakningssystem](#).

41.EG Takluckor

Nya takluckor ska vara försedda med ledgångjärn fastsatta med genomgående bult med tätningsbrickor och ledbeslag för låsning med karbinhake. Karbinhaken ska fästas i sargen med kedja. Beslag för hänglås erfordras inte.

Takluckor ska i första hand öppnas åt sidan.

Takluckor dimensioneras med hänsyn tagen till att den lätt ska kunna öppnas och stängas av en person. Dessutom ska det säkerställas att luckor har erforderlig storlek för transport av förbrukningsmaterial till på tak stående utrustning.

Underlättande av öppning med hjälp av gasfjädrar ska i största möjliga mån undvikas.

Se även [41.FE](#).

41.F Kompletteringar till yttertak och ytterbjälklag

Plåtdetaljer på yttertak samt takavvattning får inte utföras av kopparplåt eller obelagd zinkplåt.

All plåt till kompletteringar ska ha beläggning av High-Build-polyester alternativt beläggning som bygger på biobaserad teknik (BT).

41.FB Utvändiga avvattningssystem från yttertak och ytterbjälklag

Takavvattning ska i första hand utföras med halvrunda hängrännor och utvändiga cirkulära stuprör

Av estetiska skäl kan andra former av rännor förekomma. Dessa ska i så fall godkännas av Rikshems projektansvarig.

Hängrännor och stuprör utförs av lackad förzinkad stålplåt. Ytbeläggning ska vara av typen High-built polyester alternativt beläggning som bygger på biobaserad teknik (BT).

Vid utsatta marklägen ska stuprör vara s.k. vandlör av 2,0 mm plåt, höjd 2 m.

Vid låga hus ska behovet av självrensande lövsil beaktas.

Stuprörsanslutning till markavlopp, se [Projekteringsanvisningar 05 VVS - system](#)

Vid utformning av avvattning i närheten av entréer ska hänsyn tas till halkrisk för passerande, fuktproblem vid entréportar mm.

41.FC Invändiga avvattningssystem från yttertak och ytterbjälklag

Invändig takavvattning ska om möjligt byggas bort där det förekommer. Se även 41.A.

41.FD Säkerhetsanordningar på yttertak och ytterbjälklag

Alla säkerhetsanordningar på yttertak ska följa Taksäkerhetskommitténs Branschstandard. Detta gäller även komplementbyggnader.

Taksäkerhetsanordningar ska förses med vajer för kontinuerlig inkoppling av personlig fallskyddsutrustning.

Vid taktäckning av plåt med hängränna ska snörasskydd av typ profildurk med israstapp användas. Övriga snörasskydd utförs normalt med 3 räckesföljare.

Vid tätskikt av enkupiga takpannor ska snörasskydd kompletteras med israstapp i dalar ovan entréer och hårdgjorda ytor.

Taksäkerhetsanordningar ska utföras i korrosivitetsklass C3

41.FE Tillträdesanordningar på yttertak och ytterbjälklag

Tillträdesleder till yttertak ska följa Taksäkerhetskommitténs Branschstandard.

41.Z Övriga klimatskiljande delar och kompletteringar i yttertak och ytterbjälklag

Övriga anordningar/tekniska huvar etc. samordnas med takets färgsättning.

42 KLIMATSKILJANDE DELAR OCH KOMPLETTERINGAR I YTTERVÄGG

42.A Sammansatta klimatskiljande delar och kompletteringar i yttervägg

Ytterväggar och fasader utförs i enlighet med objektets förutsättningar och i samråd med Rikshems projektansvarige.

Utfackningsväggar ska utföras i slitsade stålreglar med acceptans för träreglar för infästning av fönstersnickerier/balkongdörrar samt radiatorer.

Genomföringar i befintliga fasader ska fotodokumenteras med redovisad placering och överlämnas med egenkontroller.

42.B Ytterklimatskärmar i yttervägg

Fasadmaterial

Fasadmaterial ska uppfylla de projektspecifika krav som ställs i respektive projekt.

Vid användande av puts på isolering gäller tjockputs med en tjocklek på 12 till 18 mm på mineralull. Stor vikt ska läggas vid att finna lösningar med god tålighet för utsatta delar vid entréer, portiker o d.

Tunnputssystem på skiva typ Sto-Ventec eller likvärdigt. Tunnputssystem på enstegsvägg får inte utföras utan godkännande från Rikshems projektansvarige.

Likaså ska stor omsorg läggas ned på vattenavvisande funktioner vid anslutande byggdelar/detaljer t.ex. fönsterbleck, balkonger, stuprörsinfästningar mm. Utförs enligt AMA Hus

Förstärkningar ska utföras för tänkta/möjliga skyltar, markiser, belysning o d. Fasad ska förstärkas (förberedas) för skärmtak även där dessa inte byggs. Förstärkningar utförs på erforderligt vis anpassat efter rådande förutsättningar.

Utvändig målning på betong och cementputs

Vid målning på betong ska karbonatiseringsbromsande, diffusionsöppen akrylatfärg föreskrivas.

Samma färgtyp bör användas vid målning på cementputs.

Klotterskydd

Utsatta fasadytor kan behöva klotterskyddas. Omfattning provas från fall till fall. Beslutas av Rikshems projektansvarige.

Klotterskyddens påverkan på fasadmaterialen t.ex. med avseende på frostbeständighet, garantier m.m. beaktas.

42.D Öppningskompletteringar i yttervägg

Vägledande råd för U-värden etc. framgår av [Projekteringsanvisning 07 Energi](#).

Glas

Glasning utförs enligt MTK:s anvisning

Drevning och tätning

Drevning och tätning av fönster ska utföras med tätningsremсор av mineralull samt fogmassa på insidan.

Tätning under balkongdörrar ska utföras och redovisas i handling. Se även figur JTB.524/1 i AMA Hus.

Beslagning

Se Bilaga *06.5 Riktlinjer för Passagesystem på Rikshem* och i samråd med låssmed. För passerkontrollsystem, se Bilaga *06.5 Riktlinjer för Passagesystem på Rikshem*.

Befintliga entrépartier

Entrépartier ska inventeras i tidigt skede och renovering ska alltid beaktas

Handtag ska om möjligt bibehållas och renoveras.

Nya beslag ska vara i enlighet med Bilaga *06.5 Riktlinjer för Passagesystem på Rikshem*.

Där brytskydd saknas ska entréparti om möjligt kompletteras med nytt brytskydd

Entrépartierna ska ytbehandlas lika nya entrépartier (klarlackas) varvid rengöringsgrad 1 utförs.

Nya entrépartier

Vid utbyte av entrépartier anpassas utformning efter husets årgång. Eventuell ursprunglig dörr som rivs kan tjäna som förebild vad gäller proportioner och profilering av karmar och lister. Handtag kan eventuellt renoveras och sättas på ny dörr.

Entrépartier ska utföras av ek, stål eller stål med ekträinlägg

Aluminiumpartier kan användas efter godkännande av Rikshems projektansvarige.

Eventuell inglasning ska ej avslutas lägre än 40 cm från golv.

Entrépartier av ek ska förses med sparkplåt.

Befintliga fönster och fönsterdörrar

Renovering ska alltid beaktas. Vid plåtinklädnad ska ventilation beaktas.

Behovet av komplettering av drevning och fogning ska beaktas vid fönsterrenovering.

Vid renovering av balkongdörr ska om möjligt isolering av bottenspegel utföras.

Nya fönster och fönsterdörrar

Utred om vädringsfönster ska utgå vid fönsterbyte.

Vid utbyte av fönster ska fönster med motsvarande ljusinsläpp och fönsteryta väljas.

Karm utförs av täckmålat trä med aluminiumbeklädnad.

Fönster i badrum ska vid utsatt placering (i våtzon 1) vara utfört helt i aluminium.

Fönster och fönsterdörrar ska vara 3-glas fönster och ska uppfylla energiklass A.

Fönster som inte är spröjsade eller delade kan utföras pivåhängda.

Fönster och fönsterdörrar i markplan ska utföras extra förstärkta mot inbrott.

Förstärkningar utförs på erforderligt vis anpassat efter rådande förutsättningar.

Trösklar till fönsterdörrar ska vara av ek.

Fönster mot balkong ska vara fasta.

Persienner

Där funktionsdugliga persienner förekommer ska dessa återmonteras/ersättas/rivas. Beslutas i respektive projekt av Rikshems projektansvarige.

Persienner ska vara ljusa vilket ska föreskrivas i all teknisk information till brukare och i Drift- o Skötsel-pärmen.

Förekomst av persienner beslutas av Rikshems projektansvarige.

Tätningsslister

Vid fönsterbyte ska silikon- eller EPDM-gummilist användas.

Textillister får användas vid renovering där textillister erfordras.

Vid renovering av fönster kan tätningsslister ersättas med nya.

Skyltfönster med tillhörande entrépartier

Renovering ska alltid beaktas.

Nya partier förses med fasta glas i markplan vilka monteras utifrån samt limmas med butyl- eller silikonlim.

Delning av stora skyltfönster ska beaktas.

Befintliga ytterdörrar av stål

Renovering av ståldörrar utförs efter rådande förutsättningar.

Nya ytterdörrar av stål

Ytterdörrar ska vara varmförzinkade och målade i lägst korrosivitetsklass C3.

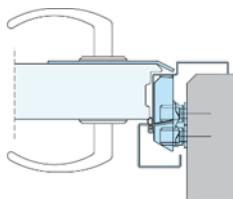
Dörrar bör även utföras industriellt färdigmålade.

Dörrar ska uppfylla RC 3 enligt SS ENV 1627:2011. RC klass krävs ej vid småhus

Dörrar ska ha foderbildande karm utvändigt (på angreppssidan). Detta ska redovisas på uppställningsritning.

Dörrar ska även vara försedda med brytskydd och cylinderskydd.

Brytskydd ska vara Daloc eller likvärdigt, se bild nedan.

Cylinderskyddet ska vara dold infästning typ NoWay låsskydd eller likvärdigt.

Ytterdörrar till miljörum utförs som pardörrar.

Ytterdörrar till fristående tvättstugor ska utföras med modulmåttet 10M.

Befintliga garageportar

Renovering ska alltid beaktas.

Synliga fjädrar vid vipportar ska säkras.

Nya garageportar

Garageport till storbilsgarage ska vara motormanövrerad sidogående vikport av standardtyp.

Öppning både utifrån och inifrån. Automatisk stängning med slingor vid in- och utfart.

Principen för slingorna är:

Närvaroslinga, både inne och ute.

Säkerhetsslinga, Slingan ska ligga intill port både på in- och utsida. Utbredning av säkerhetsslingorna måste studeras för varje projekt så att risk för skada på bilarna undviks. Placering av säkerhetsslingor ska redovisas på ritning i förfrågningsunderlaget

I gynnsamma fall bör säkerhetsslinga och närvaroslinga utföras gemensamt.

I övrigt se [Projekteringsanvisning 06 EL- och telesystem](#)

Gångdörr vid garageport

Garageport till flerbilsgarage ska kompletteras med separat gångdörr som i första hand placeras vid sidan om garageporten. Gångdörr i garageporten ska alltså undvikas.

Varningsskyltar vid port, se [Rikshems skyltprogram](#).

42.E Ytterväggskompletteringar i yttervägg

Galler; fallskydd o d

Generellt gäller att galler ska undvikas.

Från fall till fall provas vilka källarfönster som bör förses med galler. Förstärkning av källarfönster ska utföras efter rådande förutsättningar.

Vid fönster med låg bröstningshöjd uppmärksammas att skydd mot fall tillgodoses t.ex. med räcke utanför fönster.

Nya fönsterbleck, droppbleck, listbeslag o d

Vid kompletteringar ska nya bleck och beslag utföras lika de befintliga.

Fönsterbänkar m m

Befintliga fönsterbänkar av natursten ska i första hand bevaras.

Nya fönsterbänkar anpassas till respektive byggnad.

Konsoler till fönsterbänkar ska vara justerbara.

Konsoler med karmmontage ska undvikas vid fönsterbyte.

Beakta vid utförande av utkragning nya fönsterbänkar från insida vägg och mått mellan fönsterbänkar att värme från radiator når fönstren.

43 INRE RUMSBILDANDE BYGGDELAR

43.C Innerväggar (ej stominnerväggar) och öppningskompletteringar

43.CB Innerväggar (ej stominnerväggar)

Nya innerväggar

Väggar i allmänna utrymmen t ex. entréer, trapphus, tvättstugor och miljörum ska motstå mekanisk åverkan.

Lägenhetsavskiljande väggar utförs på sådant sätt att ställda krav såsom brand- och ljudkrav uppnås.

Väggar kring hisschakt och hissmaskinrum ska vara av betong.

Icke bärande innerväggar ska utföras av gipsskivor på stommar av stålplåtsreglar (normalt 70 mm).

Gipsskivor ska vara högst 900 mm breda och monteras på regelstomme med c-avstånd högst 450 mm.

Skivor till underlag för vattentät väggbeklädnad ska vara våtrumsskiva av typ som är godkänd enligt BBV.

Innerväggar i våtrum skall uppfylla branschstandard enligt Säkert Vatten.

Skiljevägg av gipsskivor mot annan lägenhet eller allmänna utrymmen kan förstärkas med 1 lag 12 mm plywoodskiva på var sida om väggen.

Förstärkning ska uppsättas bakom tvättställ och väggmonterad inredning. Alternativt utförs ett inre lag av 12 mm plywoodskivor i samtliga väggar kring badrum.

För hatthylla och radiatorer ska väggar förstärkas genom ett inre lag av plywood eller stålplåtsskivor.

I våtzon 1 ska infästningar utföras enligt Branschregler Säkert Vatteninstallation.

I miljörum, miljöstuga och cykelrum förses lättväggens yttersta lag med fibercementskiva eller annan cementbaserad skiva. Miljörum ska förses med avbärarlistor.

Befintliga innerväggar

Befintliga lättväggar som sparas ska inventeras och projektören ska beakta behovet av bland annat:

Förstärkning för att motstå mekanisk åverkan.

Komplettering med våtrumsskiva.

Komplettering ljud/brand.

Lägenhetsförrådsväggar

Väggar i lägenhetsförråd utförs av monteringsfärdiga element av ståltrådsnät på stålstomme, typ fabrikat Troax eller likvärdigt.

Väggar ska målas i ljus färg.

Nätväggar avslutas 150 mm från tak. Vid förhöjd takhöjd (takhöjd över 2400mm) anpassas höjd på avslut i samråd med Rikshem.

Nätväggar i garage

Befintliga nätväggar i garage ska bevaras och vid behov renoveras eller utbytas till likvärdigt.

Skyddsväggar i garage

I garage ska apparatskåp likvärdiga tekniska installationer förses med extra inbrottsskyddande åtgärder, t.ex. kringbyggas med plåtväggar eller galler.

43.CC Öppningskompletteringar i innervägg

Dörrstoppare ska monteras. Montering på sockel eller vägg.

Beslagning

Se Bilaga *06.5 Riktlinjer för Passagesystem på Rikshem*.

För passerkontrollsystem, se Bilaga *06.5 Riktlinjer för Passagesystem på Rikshem i Projekteringsanvisning 06 EL- och telesystem*.

Glas

Glasning utförs efter Projektspecifika krav.

Befintliga dörrar inom lägenheter

Beslut om befintliga dörrar inom lägenheter ska renoveras/målas eller bytas ut tas i varje specifikt projekt. Om inventering behövs för att beslut ska kunna nås utförs det i ett så tidigt stadium som möjligt.

Befintliga innerdörrar av stål

Renovering av ståldörrar utförs efter rådande förutsättningar

Nya lägenhetsytterdörrar

Lägenhetsdörrar bör vara i Motståndsklass RC 3 enligt SS-ENV 1627:2011 alternativt enligt Rikshem. Säkerhetsklassen ska uppfyllas med endast ett godkänt låshus monterat.

Tröskel av massiv ek.

Se Bilaga *03A.B.1 Lägenhetsmodell*.

Beslagning tillhandahållna nyckeltuber

Val av utförande beslutas i varje enskilt projekt med hänsyn till dess specifika förutsättningar

Om det i projekt beslutas att nyckeltub ska användas ska lägenhetsdörrar levereras förborrade från fabrik för nyckeltub.

Alternativt utförs lägenhetsdörrar med lås & trycke med serviceläge.

Nya dörrar inom lägenheter

Typ se respektive standardnivå i Bilaga *03A.B.1 Lägenhetsmodell*.

Dörrar ska ha gradade hörn och kanter och vara industriellt täckmålade.

Samtliga sidor på dörrbladet ska vara målade.

Trösklar mellan rum bör utföras som tröskelplatta. Badrum ska utföras med tröskel.

Nya ståldörrar inom gemensamma utrymmen

Dörrar till bostadskomplement, tekniska utrymmen, förråd, hantverksförråd o d ska vara av stål och uppfylla Motståndsklass 3 enligt SS_ENV 1627:2011.

Dörrar med brandkrav ska vara typgodkända.

Dörrar till tvättstugor ska utföras med modulmättet 10M.

Vid sektionering av källare utan brandskydd och med behov av insyn föreskrivs stålgrind lika källarförrådsvägg av typ som är testad och godkänd enligt SSF:s norm för inbrottsskyddande förrådsinredning.

Vid sektionering av källare med brandkrav och med behov av insyn föreskrivs vägg, dörr samt glasning med erforderliga brand och utrymningskrav, projekteras i samråd med berörda konsulter samt projektspecifika förutsättningar.

Innerdörrar ska levereras rostskyddsgrundmålade minst 40 mym.

Vid infästning i lättvägg ska vägg förstärkas.

Behovet av glasöppning ur trygghetssynpunkt ska beaktas för dörrar till gemensamma utrymmen. Dörrar till miljörum ska förses med glasöppning. Källar- och vindsgångar ska vara sektionerade och kunna tillträdestyras.

Nya trädörrar inom gemensamma utrymmen

Dörrar ska vara industriellt täckmålade.

Samtliga sidor på dörrbladet ska vara målade. Trösklar ska där sådana erfordras vara av ek.

Dörrar till tvättstugor ska utföras med modulmättet 10M och ska vara försedda med glasöppning.

Behovet av glasöppning ur trygghetssynpunkt ska beaktas för övriga dörrar till gemensamma utrymmen.

Nya foderlister

Typ av foder se Bilaga *03A.B.1 Lägenhetsmodell*.

Vid kompletteringar där befintliga foder bibehålls ska nya foder utföras lika de befintliga.

43.D Bjälklagsöverbyggnader och öppningskompletteringar

Befintliga försänkningar för torkmattor tätas.

43.DB Golv

Golvfall, se 27.F.

Golvrännor/-brunnar i garage utförs normalt som:

- utvändig ränna i nedförsbacke vid port

- invändiga avdunstningsrännor med körbara galler placerade i lågpunkter

Val av utförande beslutas i varje enskilt projekt med hänsyn till dess specifika förutsättningar.

Krav på olje- och bensinavskiljare utreds i varje projekt

Notera att garagestädning sker med maskinsopning.

43.DC Undergolv

Golvfall, se 27.F.

Betonggolv och avjämnade undergolv ska uttorkas så att den relativa fuktigheten i golv inte överstiger 85 % då golvbeläggning eller målning ska utföras

43.E Innertak

Vid lägenheter ovanför tvättstugor och miljörum ska behovet av akustiska åtgärder i taket beaktas. Akustikputs undviks

43.Z Övriga inre rumsbildande byggdelar

Hörnskydd

Hörnskydd av rostfri stålplåt ska monteras 1,5 m upp från golv på hörn i tvättstuga.

Hörnskydd av trä ska monteras på utsatta hörn och monteras från golv till tak i lägenhet och lokal. I lägenheter accepteras infällda (inspacklade) hörnskydd som alternativ.

Hörnskydd i trapphus och allmänna utrymmen utformas estetiskt och funktionellt med hänsyn till övrig design i lokalen.

Påkörningsskydd

Där sådana saknas ska påkörningsskydd monteras i garage och andra av fordon trafikerade ställen kring utsatta friliggande installationer.

44 INVÄNDIGA YTSKIKT

44.B Ytskikt på golv och trappor

Byggstädning av cementmosaik/naturstensgolv och trappor ska utföras med varmt vatten och klickskrapa. Inga rengöringsmedel får användas.

Nollställning och skyddsbehandling utförs genom förvaltningens försorg av Rikshems städentreprenör.

44.BB Ytskikt på golv

Vid golv på platta på mark beaktas fuktproblematiken vid val av golvbeläggning.

Beträffande garagegolv, se 15.A.

Golv och sockel i hissorgar utförs av hissentreprenör (totalentreprenad)

Ny natursten

Beakta krav såväl i AMA som i Stenhandboken.

Marmorplattor ska vid behov slipas efterläggning. Kalksten ska impregneras.

Befintlig cementmosaikmassa, cementmosaikplattor

Befintliga beläggningar av cementmosaik ska vid behov slipas för att undvika att smuts samlas pga av att plattor ligger i olika nivå.

Ny cementmosaikmassa

Största kornstorlek 20 mm.

Avstånd mellan foglistor enligt tillverkarens standard. Fogindelning bör utföras så att foglistor ansluter mot vägghörn.

Vid golv av cementmosaikmassa monteras socklar av cementmosaikplattor, höjd ca 100 mm.

Nya cementmosaikplattor

Cementmosaikplattor som läggs i tvättstuga samt torkrum och städrum i anslutning till tvättstugan ska utföras med tätskikt i klass VTgF.

Vid golv av cementmosaikplattor monteras socklar av cementmosaikplattor, höjd ca 100 mm.

Nya keramiska plattor

Keramiska plattor får läggas i hall i anslutning till tamburdörr. Nivåskillnad mot anslutande golvbeläggning får inte förekomma.

Övergångslist enligt Bilaga [03A.B.1 Lägenhetsmodell](#).

Beakta Ljudkrav.

Keramiska plattor ska läggas i bad-/duschrumbad och separat WC.

Nivåskillnad på färdigt golv mot angränsande rum får inte förekomma. Befintlig nivåskillnad får inte försämrast.

Golvbeläggning av klinkerplattor i bad-/duschrumbad utföres med produkter och monteringsystem som uppfyller fordringarna för klass VTgF enligt BBV, Byggkeramikrådets branschregler för våtrum.

Sil i golvbrunn enligt fackdel VVS.

I separat WC som ej har golvbrunn ska klass VTg enligt BBV uppfyllas.

Ny parkett

Parkett ska vara trestavsparkett av ek enligt standardnivå. Parkett ska vara minst 13 mm tjocka sort II med slitskikt om minst 3,5 mm och läggas i vardagsrum, sovrum, kök och hall.

Parkett ska vara industriellt färdiglackerad med matt klarlack.

Parkettens lackskikt ska minst uppfylla kravet – lägst 4500 varv till genomnötning vid provning enligt SS-EN 13696: 2009.

Under trestavsparkett läggs plastfolie och korksmulepapp. Alternativt utförande enligt valt fabriks anvisningar.

Se Bilaga [03A.B.1 Lägenhetsmodell](#).

Plastmatta

Vidläggning av ny plastmatta ska alltid befintliga mattor rivas bort och undergolv slipas rent från limrester.

Plastmatta i våtrum ska vara minst 1,5 mm tjock och godkänd av GVK (Golvbranschens våtrumskontroll). Plastmattan i rum med golvbrunn ska utföras vattentät enligt GVK:s anvisningar. Plastmatta typ våtrumsmatta ska läggas i toaletter och städrum inom allmänna utrymmen, lokaler od.

Om plastmatta väljs som golvmaterial ska plastmatta även läggas under bänkinredning samt dras upp 100 mm som sockel. Nivåskillnad mot anslutande golvbeläggning får inte förekomma.

Beakta behovet av tjockare och mer hållbar plastmatta i allmänna utrymmen.

Linoleummatta

Vidläggning av ny linoleummatta ska alltid befintliga mattor rivas bort och undergolv slipas rent från limrester.

Läggningsriktning ska anges.

Linoleum ska vara 2,0 mm tjock. Skarvar ska svetsas.

Vid fyllningsbjälklag prövas i varje projekt om stegljudsdämpande skikt ska utföras.

Mattor ska läggas under all skåpinredning och utrustning.

Fabrikantens skötselanvisningar ska redovisas på klisterdekal som fästs på insidan av städskåpsdörren.

Nya socklar av trä

Bostäder:

Invändiga socklar enligt Bilaga [03A.B.1 Lägenhetsmodell](#).

Vid kompletteringar där befintliga socklar bibehålls ska nya socklar utföras lika de befintliga

Hålkäl av betong

I miljörum/miljöhus ska hålkäl av betong utföras i golvvinkel. Hålkäl utförs även mot väggar av skivor (skivväggar behöver inte monteras ovanpå sockel av betong ed).

44.BC Ytskikt på trappor

Befintlig cementmosaikmassa, cementmosaikplattor

Befintliga beläggningar av cementmosaik ska slipas. Slipning ska utföras med diamanttrondel, 400 grit. Beslut om slipning tas i varje enskilt projekt.

44.C Ytskikt på väggar

I badrum ska fönstersmygens alla sidor vara beklädd med samma material som väggarna. Bottensmyg ska i våtzon utföras med fall mot badrum.

Nya ytskikt av keramiska plattor

Kakelplattor ska vara enligt respektive standardnivå och av 1:a sortering. Synliga kanter ska vara glaserade. Se Bilaga [03A.B.1 Lägenhetsmodell](#).

Utsatta vägghörn i lägenhet bör utföras enligt Bilaga [03A.B.1 Lägenhetsmodell](#).

I gemensamma utrymmen som trapphus bör utsatta vägghörn förses med rostfri list.

Vid fog i takvinkel ska den tätas med latexfogmassa som övermålas med takfärgen.

Väggbeklädnad av kakelplattor ska utföras med produkter och monteringsystem som uppfyller fordringarna för följande klasser enligt BBV, Byggkeramik-rådets branschregler för våtrum:

Våtzon 1 – klass VTvF

Våtzon 2 – klass VTv.

I separat wc ska stänkskydd av kakelplattor utföras ovan och bakom tvättställ.

I kök ska stänkskydd utföras enligt Bilaga [03A.B.1 Lägenhetsmodell](#).

I tvättstuga ska vägg bakom tvättmaskiner förses med kakel. Höjd 10 skift, klass VA.

Kakel i övriga utrymmen projektspecifikt beslut.

44.D Ytskikt på innertak

I allmänna utrymmen ex. trapphus, entréer och tvättstugor ska vara solida och inte bestå av lösa plattor

Inspektionsluckor i undertak ska vara av industriellt lackerad stålplåt och försedd med gångjärn

44.Z Övriga invändiga ytskikt

Målningsbehandlingar allmänt

Målningsbeskrivningen ska anpassas till respektive objekt och ska efter färdigställande godkännas av Rikshems projektansvarige.

Utrymmen som saknas i förteckningen ska jämföras med likvärdigt rum och få behandling enligt detta.

Materialspecifikation samt uppgift om kulör ska efter projektering godkännas av projektansvarige.

För övrigt ska väggar i entréer, trapphus o d behandlas med slitagetålig och lätt reparerbar färg.

Målningsbehandlingar inomhus

Nedanstående behandlingar hänvisar till färdig yta enligt AMA (senast gällande utgåvamed avsikt att fastställa Rikshems minimikrav på färdigmålad yta. Undantaget är behandlingar för målning av golv vilka anges med kod enligt AMA.

Färdigprojektering ska vid utförandeentreprenader dock alltid utföras med koder enligt AMA.

Materialföreskrifter

Dammbindningsmedel ska vara av typen som tränger in i betongen.

Färg till väggar och tak inomhus ska vara vattenburen och med bindemedel av sampolymerdispersion. Färg ska vara slittålig och ha fyllnadsmedel och pigment som garanterar hög täckförmåga. Färg ska vara avsedd för målning inomhus på puts, betong, lättbetong, spackelmassa, byggplattor av olika slag, glasfiberväv mm. Med hög täckförmåga menas att max två strykningar ska räcka på nya ytor av ovanstående material.

I badrum, duschrum, tvättstuga och städrum ska färgsystem avsedda för våtrum användas. Färdigbehandlingskod enligt AMA ska då vara VA (vattenavvisande målning).

Med hänsyn till klotter och dylikt ska brandtrappor (utrymningstrappor) och liknande avskilda utrymmen målas med slitagetålig färg med glans 20. Även trapphus- och entréväggar samt andra förråd, cykelrum och dylikt målas med samma slitagetåliga färg.

Målning i garage i källarplan eller i uppvärmda garage ska utföras med silikatfärg. Där projekteringsanvisningarna anger glans 20 accepteras fabrikat med glans 15-25.

GENERELLA BEHANDLINGAR

Yta	AMA-kod	Målning	Glans	Anmärkning
Ståldörrar		966-10410	70	
Stål inomhus		966-10410	40	
Trä inomhus		956-124910 alt. 956-125210		
Synliga oisolerade rör		966-10410	40	

LÄGENHETER

Kapprum

Yta	AMA-kod	Målning	Glans	Anmärkning
Vägg gipsskiva		966-30510	20	Målad yta vid kapphylla
Vägg gipsskiva		966-30510	5-7*	Målad yta, övrigt
Vägg		911-27904	--	Vid tillval tapet
Tak gipsskiva		966-30510	2*	Målat

Badrum, Dusch

Yta	AMA-kod	Målning	Glans	Anmärkning
Tak		966-30510	VA	VA vattenavvisande

WC

Yta	AMA-kod	Målning	Glans	Anmärkning
Vägg		966-30510	7 alt 20	
Tak		966-30510	2*	

Kök

Yta	AMA-kod	Målning	Glans	Anmärkning
Vägg		966-30510	5-7*	
Vägg		911-27904	--	Vid tillval tapet
Tak		966-30510	2*	

Vardagsrum, Sovrum

Yta	AMA-kod	Målning	Glans	Anmärkning
Vägg		966-30510	5-7*	
Vägg		966-30510	--	Vid tillval tapet
Tak		966-30510	2*	

Klädkammare

Yta	AMA-kod	Målning	Glans	Anmärkning
Vägg		966-30510	20	Målad yta
Tak		966-30510	2*	

Notera:

Vid tillval med tapet ska yta under fönster ommålas med behandling

966-30510 och glans 5-7*).

* Glansvärde enligt *Bilaga Rikshems Lägenhetsmodell*

GEMENSAMMA UTRYMMEN

Entréer och trapphus

Yta	AMA-kod	Målning	Glans	Anmärkning
Vägg		966-11010	7	Prefabr. Betong
Vägg		966-30510	7	Gips
Tak		966-11010	5	Prefabr. Betong
Tak		966-30510	5	Gips
Hissdörrar		966-30510	40	Stål
Handledare		955-39210	70	Stål
Handledare		977-36910	40	Trä

Tvättstuga

Yta	AMA-kod	Målning	Glans	Anmärkning
Vägg		966-30510	VA	VA vattenavvisande
Tak		966-30510	VA	VA vattenavvisande

Barnvagnsrum, Cykelrum, Lägenhetsförråd, Källargång, Skyddsrum

Yta	AMA-kod	Målning	Glans	Anmärkning
Golv		DB	-	Dammbindning (btg)
Vägg		966-10510	20	Prefabr. Betong
Vägg		966-30510	20	Gips
Tak		966-10510	20	Prefabr. Betong
Tak		966-30510	20	Gips

Garage

Yta	AMA-kod	Målning	Glans	Anmärkning
Vägg			20 där det inte är silikatfärg	
Tak			20 där det inte är silikatfärg	

Bilplatsmarkering ska markeras med vit trafiklinjefärg i respektive hörn med L-skänklar (500 mm lång utefter långsidan 250 mm efter kortsidan). Linjebredd 100 mm.

Platsnummer ska markeras på vägg eller pelare med 100 mm höga platsmålade siffror i svart.

Miljörum för källsortering

Yta	AMA-kod	Målning	Glans	Anmärkning
Golv		DB	-	Dammbindning (btg)
Vägg		966-10510	20	Prefabr. Betong
Vägg		966-30510	20	Gips
Vägg		966-30510	20	Plywood
Tak		966-10510	20	Prefabr. Betong
Tak		966-30510	20	Gips

Miljörum för grovsopor

Yta	AMA-kod	Målning	Glans	Anmärkning
Tak		966-10510	20	Prefabr. Betong
Tak		966-30510	20	Gips

DRIFT- OCH FASTIGHETSUTRYMMEN

Hisschakt

Yta	AMA-kod	Målning	Glans	Anmärkning
Golv samt uppdraget ca 1 m på vägg		922-30010	Blank	Rengöringsgrad 3 = slipning + dammsugning

Vägg	922-30510	20	Kulör vit
Tak	922-30510	20	Kulör vit

Elcentral

Yta	AMA-kod	Målning	Glans	Anmärkning
Golv		DB	-	Dammbindning (btg)
Vägg		966-10510	20	Prefabr. Betong
Vägg		966-30510	20	Gips
Tak		966-10510	20	Prefabr. Betong
Tak		966-30510	20	Gips

Fläktrum, sopsugsventilrum

Yta	AMA-kod	Målning	Glans	Anmärkning
Golv		DB	-	Dammbindning (btg)
Vägg		966-10510	20	Prefabr. Betong
Vägg		966-30510	20	Gips
Tak		966-10510	20	Prefabr. Betong
Tak		966-30510	20	Gips

Undercentral och övriga tekniska utrymmen

Yta	AMA-kod	Målning	Glans	Anmärkning
Golv vid behov av oljebeständighet		922-30010	Blank	Rengöringsgrad 3 = slipning + dammsugning
Golv, övriga		DB	-	Dammbindning (btg)
Vägg		966-10510	20	Prefabr. Betong
Vägg		966-30510	20	Gips
Tak		966-10510	20	Prefabr. Betong
Tak		966-30510	20	Gips

Städrum

Yta	AMA-kod	Målning	Glans	Anmärkning
Golv		DB	-	Dammbindning (btg)
Vägg		966-30510	20	Gips
Vägg (alt.)		966-30510	20	VA vattenavvisande
Tak		966-30510	20	Gips

45 HUSKOMPLETTERINGAR

45.B Utvändiga huskompletteringar

45.BB Balkonger

Beträffande balkongplattor, se 27 och 27.E.

Renovering alternativt utbyte av balkongräcken bestäms i respektive projekt.

45.BE Entrétrappor

Nya entréplaner bör utföras av granit, krysshamrad, huggningsgrad 2.

Befintliga entrétrappor

Erforderlig omsättning/omfogning och utbyte av skadade delar m.m. utförs på entrétrappor och vilplan.

Skadade skrapgaller byts och räcken/handledare renoveras.

45.BZ Övriga utvändiga huskompletteringar

Samtliga utomhusentréer förses vid behov med nya skrapgaller på betongsarg och med fyllning av drängrus under. Skrapgaller ska vara utförda av varmförzinkat stål.

Utvändiga räcken och ledstänger ska renoveras alternativt utbytas.

45.C Invändiga huskompletteringar

45.CB Invändiga trappor

Befintliga källartrappor och vindstrappor

Målade källartrappor och vindstrappor av betong, ommålas.

Befintliga trappräcken och ledstänger.

Invändiga befintliga trappräcken och ledstänger i allmänna utrymmen renoveras

45.CZ Övriga invändiga huskompletteringar

Vid hissrenovering och hissbyte ska samordning ske med hisskonsult.

46 RUMSKOMPLETTERINGAR

LÄGENHETER

Inredning utförs enligt nedan kompletterande föreskrifter samt Bilaga *03A.B.1 Lägenhetsmodell*.

Generellt

Skåp

Högskap, garderobsskap etc ska vara fabrikslackerade.

Linneskap får ej placeras i badrum.

Gardinbeslag

Ska vara väggfästen för G-skena.

Klädvädringsbeslag

Vid balkonger ska monteras 1 st klädvädringsbeslag typ balkonghängare av stål.

Nedfällbar modell. Vitlackad, längd 40–45 cm.

Kök

Nya diskbänkar och hoar

Diskbänkar och hoar ska vara av rostfritt stål, typ se respektive standardnivå i Bilaga [03A.B.1 Lägenhetsmodell](#).

Diskbänk ska ha förstärkning för infästning av blandare.

Vattenlås ska vara av typ där det gemensamma utloppsröret från diskbänkslådorna ska vara vridbart. Det stående avloppsröret och avsättning för diskmaskinsavlopp ska placeras mot bakväggen mitt emellan diskbänkslådorna (för att få plats med källsorteringsställen och avsättning för diskmaskinsavlopp).

Nya bänkskivor

Bänkskivor i kök se Bilaga [03A.B.1 Lägenhetsmodell](#).

Sidor mot diskbänksbeslag ska alltid vara kantade.

Bänkskivor ska alltid dubbelförseglas med silikon mot diskbänk. D.v.s. man gör silikonsträng över både den anslutande ytan och på bänkskivans hela kant. Dessutom ska toppförsegling utföras.

Nya skåp

Köksskåp ska vara fabrikslackerade. Se även respektive standardnivå i Bilaga [03A.B.1 Lägenhetsmodell](#)

Utförande och beslagning enligt respektive Standardnivå.

Högskap bör vara fullhöjd, ca 2250 mm.

Där spiskåpa så tillåter sätts väggskåp (ej kryddhylla), se respektive standardnivå, se Bilaga [03A.B.1 Lägenhetsmodell](#).

Diskbänkskåp ska utföras med botten som förses med diskbänks-underlägg. I diskbänkskåpbotten ska genomföringar tätas med genomföringsmuffar vilka i sin tur som en extra säkerhet ska tätas med silikonfogmassa. Utförande enligt Säker vatten.

I diskbänkskåp ska källsorteringsställ enligt Bilaga [03A.B.1 Lägenhetsmodell](#).

Vid utformning av skåpinredning ska anvisas plats för mikrovågsugn, tex infällt i högskap eller väggskåp eller placerad på bänk.

I lägenheter för 2 personer och större ska plats för golvdiskmaskin förberedas med lätt demonterbart bänkskåp. Sockeln ska kapas vid plats för diskmaskin.

I lägenheter för 1 person ska köksinredningen utformas så att möjlighet finns att komplettera med bänkdiskmaskin.

Befintliga skåp

Luckor demonteras och omlackas på fabrik.

Beslag ska vara tidstypiska.

Vitvaror

Vitvaror enligt respektive standardnivå i Bilaga [03A.B.1 Lägenhetsmodell](#)

Spisfläkt enligt bilaga [03A.B.1 Lägenhetsmodell](#).

Glaskeramikhäll och varmluftsugn enligt bilaga [03A.B.1 Lägenhetsmodell](#).

Badrum, WC

Badrumsskåp

Enligt respektive standardnivå i Bilaga [03A.B.1 Lägenhetsmodell](#).

Spegel i WC

Enligt respektive standardnivå i Bilaga [03A.B.1 Lägenhetsmodell](#).

Handdukshängare

Enligt respektive standardnivå i Bilaga [03A.B.1 Lägenhetsmodell](#).

I bad uppsätts 3 st, varav en ska placeras barnvänligt.

I toaletter monteras 1 st.

Klädkrok

Enligt respektive standardnivå i Bilaga [03A.B.1 Lägenhetsmodell](#).

Klädkrok ska monteras på höjd 1700 öfg.

Toalettpappershållare

Enligt respektive standardnivå i Bilaga [03A.B.1 Lägenhetsmodell](#).

Maskiner

Badrum & wc kan utföras med tvättmaskin, torktumlare alt. kombimaskin.

Beslut tas projektspecifikt av Rikshems projektansvarige, förutsättningarna i projektet avgör om maskiner installeras.

Se Bilaga [03A.B.1 Lägenhetsmodell](#).

Klädkammare och lägenhetsförråd

Nya hyllor mm

Hyllor ska vara 19 mm boardlamell, fabrikslackerade i klädkammare och obehandlade i lägenhetsförråd, monterade på lackerade väggkonsoler högst c 600 mm.

Under hyllor monteras klädstång av 25 mm vitlackerat stålrör.

På långvägg i klädkammare monteras industriellt klarlackerad trälist 19 x 70 som förses med klädkrokar c 150.(där hyllor ej är monterade).

Se även Bilaga [03A.B.1 Lägenhetsmodell](#).

Hall

Hatthyllor, kapphyllor

Enligt respektive standardnivå i Bilaga [03A.B.1 Lägenhetsmodell](#).

Övrigt i Lägenhet

Fönsterbänkar enligt Bilaga *03A.B.1 Lägenhetsmodell*.

GEMENSAMMA UTRYMMEN

Entréer och trapphus

Postboxar

Postbox ska vara typ Renz eller likvärdigt.

Kravspecifikation:

- Säkerhetsklass II (=högsta klass)
- Utan flipplucka
- Sidohängd lucka
- Dämpade boxdörrar och inkastluckor för bättre ljudmiljö
- Extraförstärkt boxdörr
- Huvudlucka ska vara enkel att haka av
- Förberedda för elektronisk läsning
- Modulsystem med utbytbara hyllplan
- Sluttande hyllplan som håller posten på plats
- Möjlighet till extra stora fack och servicebox
- Integrerat avlastningsbord-enhandsgrepp
- Toppkåpa med sluttande tak
- Benstativ och valfri RAL-färg ska vara tillval

Namnskylt på postbox och tidningshållare ska ha remshållare för 13mm textremsor. Textremsorna monteras av Rikshem. Vid projekt där elektroniskt våningsregister utförs ska namnskyltarna vara elektroniska.

Låscylindrar till postboxar ska beställas från Centrum för postboxar eller likvärdigt. I projekt med elektroniska passersystem kan även postboxarna integreras i passersystemet. I det fallet ska postboxarna vara kompatibla med Aptus styra 3000

Digitala postboxar

Beslut om digitala postboxar är ett projektspecifikt beslut.

Digitala fastighetsboxar med öppet gränssnitt/API där namn och accesser kan hämtas från aktuellt passagesystem, utrustad med touchkänslig digital OLED namndisplay (2x20 tecken) inklusive "ej reklam"-funktion samt inbyggda ellås som öppnar postfacket, dolt kablage. Läsaren/centralenheten ska vara förberedd för framtida paketleveranser. Postboxarna ska vara kompatibla med Aptus styra 3000.

Kravspecifikation enligt ovan ska följas.

Tidningshållare

Vid lägenhetsdörrar monteras tidningshållare med plats för signerlist 413 för 13 mm pappersremsa. Vid projekt där elektroniskt våningsregister utförs ska namnskyltarna vara elektroniska.

Tidningshållare kan bytas mot namnskylt, typ Swedesign eller Svenska Fastighetsboxar eller likvärdigt fabrikat. Val av utförande beslutas för respektive projekt.

Hyresgästregister och anslagstavla

Elektroniska namntavlor utreds i varje projekt.

Separat anslagstavla ska vara Skrivtavla E3-emaljskrivtavla (magnetisk) utan pennhylla, vit 6100. Gerad ram runt om i natureloxerad aluminiumprofil lika

hyresgästregistertavlan. Utförs läsbar med sidohängt skyddsglas. Anslagstavlans mått anpassas till hyresgästregistertavlan.

Tvättstuga

Bokningssystem

För passerkontrollsystem se Bilaga *Riktlinjer för Passagesystem på Rikshem*.

Inredning och utrustning

Armstöd i RWC

Ska vara uppfällbart samt med toalettpappershållare.

Cykelrum

Cykelställ, cykelkrokar etc

Cykelställ, cykelkrokar etc ska vara av vfx stål

Antalet platser avgörs projektspecifikt.

Projektörer ska hushålla med yta och hitta lösningar med takkrokar, tvåvåningsställ.

Barnvagnsrum

Hylla

Barnvagnsrum förses med 1 st. väggfast hylla med djup 700 mm.

Hylla ska vara av robust typ, exempelvis lagerhylla.

Miljörum, miljöstuga

Källsorteringskärl m m

Se *projekteringsanvisning 09 Hållbarhet*.

Garage

Trafikspegel monteras vid behov utanför garageport.

Anslagstavla

Ny anslagstavla monteras vid behov vid varje garageport.

DRIFT- OCH FASTIGHETSUTRYMMEN

Städrum

Beslut om städrum och omfattning av inredning tas i respektive projekt.

Städset

Städset utförs med bredd 900 mm, val av produkt projektspecifikt beslut.

Kompletteras med 2 st. Borst- och redskapshållare.

Städrum förses med 1 st. skolkrok i förkromad mässing.

Städrummet utformas för plats för städvagn.

I ett städrum per område ska 1 tvättmaskin, typ mopptvättmaskin monteras.

Kapaciteten på mopptvättmaskinen provas för varje projekt.

46.Z Övriga rumskompletteringar

Kompletteringar för hiss

Nya torkmattor

Förekomst av försänkta torkmattor beslutas av Rikshems projektansvarige för varje projekt.

Vid förekomst ska torkmattor vara av typen rullbar skrapmatta av lättmetall med utbytbara vågformade lameller av svart gummi. Torkmatta ska vara vändbar.

För att uppnå god avtorkningseffekt ska, där utrymmet så medges, torkmatta med väl tilltagen längd utföras.

49 ÖVRIGA RUMSBILDANDE BYGGDELAR, HUSKOMPLETTERINGAR, YTSKIKT OCH RUMSKOMPLETTERINGAR

49.B Schakt i hus

Vid val av material och utformning av väggar till installationsschakt ska krav på lufttätethet beaktas särskilt. Skivväggar är olämpligt vid schakt öppna genom flera plan. Skivväggar är även olämpliga vid trapphus som löper mellan flera plan.

Schakt ska tätas i sådan omfattning att spridning av skadedjur förhindras.

Tätade schaktbottnar ska luta mot läckageindikering.

Utformning av slits och slitsbottnar se principritning i huvuddokument

5. VVS-System.

49.Z Märkning, skyltning o d

Skyltning bostadsområdet

Skyltning

Se 9.2 Generella föreskrifter/skyltning.

Utformning av skyltar ska följa [Rikshems Skyltprogram](#). För skyltning se relaterade dokument Tillgängliga skyltar-Handisams fördjupningsblad och [Projekteringsanvisning 10 Tillgänglighet](#).

10. MÄRKNING (BYGG)

Se föreslagen märkning nedan.

Märkning utgår från Svensk Standard SS 32202:2100

F	=	Fönster
FT	=	Fönster av trä
FS	=	Fönster av stål
FA	=	Fönster av aluminium

D	=	Dörr av trä
DS	=	Dörr av stål
DSU	=	Dörr utvändig av stål
GPT	=	Glaspartier av trä
GPA	=	Glaspartier av aluminium
GPS	=	Glaspartier av stål
P	=	Portar
TL	=	Takluckor
SH	=	Schakt EL eller VVS
TR	=	Trappa eller trapphus
MA	=	Markiser
U-TAK	=	Undertak (u-tak)
G	=	Golv
V	=	Väggtyp (invändig)
YV	=	Yttervägg
KL	=	Kortläsare
AK	=	Armbågskontakt
ÖPK	=	Öppningsknapp
FG	=	Färdigt golv
ÖFG	=	Över färdigt golv

11. RITNINGSTÄMPEL

Se [Projekteringsanvisning CAD/ BIM-manual](#).